

To Vax or not to Vax

Show# 308 | Jan 30th 2021

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יב עמוד ב – דף יג עמוד א

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו' - אחות אהרן ולא אחות משה? אמר רב עמרם אמר רב, ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב: מלמד, שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל; וכיון שנולד משה, נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה: בתי, נתקיימה נבואתיך! וכיון שהטילוהו ליאור, עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה: בתי, היכן נבואתיך! והיינו דכתיב: ותצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו, לידע מה יהא בסוף נבואתה.

ערוך השולחן אורח חיים סימן קפט סעיף ב

ועוד דעיקרה של ברכה שייך יותר לברהמ"ז דכך אמרו חכמים שם בשעה שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה כלומר להורות לנו שאפילו בשעת כעסו של הקדוש ברוך הוא עלינו עושה עמנו נסים ונפלאות דאין לך נסים גדולים מאלו הרוגי ביתר שהיו מונחים רבות בשנים על פני הארץ ולא הסריחו ואח"כ ניתנו לקבורה וזהו סימן שהקב"ה לא יעזוב אותנו לעולם אף בעת שאנו חוטאים לפניו כדכתיב [תהלים קיח, יח] יסור יסרני י' ולמות לא נתנני ועל כי עיקרי הצרות הם העניות כמו שאמר איוב [לו, כא] עם כל זה בחרתי מעוני וכמאמרם ז"ל [ב"ב קט"ז]. קשה עניות יותר מחמשים מכות ולכן כדי שלא נדאג שח"ו נהיה חסירי לחם לכן תקנו ברכת הטוב והמטיב וכמו שתקנו בברכה זו הוא הטיב הוא ייטיב וכל טוב לעולם אל יחסרנו ולכן שייך זה רק לברהמ"ז [נ"ל]:

Selected audio from our listeners

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Comments on the show 6 *click here*

Comments on the show 7 *click here*

Comments on the show 8 *click here*

Comments on the show 9 *click here*

Comments on the show 10 *click here*

Comments on the show 11 *click here*

Comments on the show 12 *click here*

Comments on the show 13 *click here*

Comments on the show 14 *click here*

Comments on the show 15 *click here*

Comments on the show 16 *click here*

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the Show

I do not understand the rationale for disseminating erroneous information aired on the most recent episode about the Vaccine WITHOUT balancing these individuals who are scientists nor immunologists who specialize in the vaccine or halachic authorities. I think at least a short clip from HaRav Herschel Schachter who Paskened that it is a Chiyuv to take the vaccine along with other Poskim who say it's not a Chiyuv, but we should take it. And, finally, to counter the opinions of these individuals with real experts like Dr. Shane Crotty or other competent immunologists who know the latest science

In other words, I am not against sharing the "other side," but it would have been more fruitful, and less damaging, to balance their views Halachically and with medical experts on the science of Covid.

Yosef Glanz

While I greatly respect you as a person and Talmid Chacham, I think that it is grossly unfair and more than a little dishonest to consistently put on cooky individuals to be the voice for people who think that most of the publicly disseminated information about covid is false, and only putting on cooky individuals. I suggest Daniel Horowitz, who is an orthodox Jew, and is as well versed as anyone on covid data, and is a public personality who can hold his own on the radio (and has a very successful podcast).

Aaron

Dear Mr. Lichtenstein,

I enjoy the Headlines podcast very much and I listened with great interest to the episode this past week in which you discussed the Covid-19 vaccine with Rabbi Dr. Akiva Tatz, Dr. Lawrence Palevsky and Reb Yaakov from Bnei Brak. Dr. Tatz' comments were important and I hope they will be influential. You very skillfully exposed the scientific

incompetence of the latter two guests, particularly Dr. Palevsky, whose conspiracy theories are baseless and dangerous. I wonder though if simply by giving Palevsky and Yaakov a platform there is not a potential for doing more harm than good. Although I think your questions to them demonstrated how little they really know, by having them on the same program as Rabbi Dr. Tatz, some may think there is really a legitimate debate, and that they are deserving of the same status and respect as someone like Akiva Tatz or many of the other legitimate rabbinic and medical experts you have had on your program in the past.

I wish you continued success with your podcasts and I look forward to future episodes.

Sincerely,

Neil Schluger, M.D.

Barbara and William Rosenthal Professor and Chairman Department of Medicine New York Medical College

Valhalla, NY 10595

Thanks for this week's show.

Re. understanding טוב שברופאים see the attachment from Torah Shleima.

I'm not sure why you put on that other doctor, it's not Purim yet, maybe because it's 30 days before.

The 3rd person at least sounds reasonable, although I didn't finish listening to him yet.

Yisroel Barkin

To vax or not to vax... a vexing question?

Are you sure that Palevsky guy is a doctor? It sounds like his picture is in the dictionary under "quack".

Although you did get Reb Yaakov to unintentionally support your argument - that we should follow the appropriate experts.

Gavriel / Geoffrey Kuritzky

Thank you for all your podcasts.

I am going to comment on both these episodes and mention another discussion that you may want to air although it is hashgafic versus halachic.

1. Regarding the Vax podcast. The second speaker did not answer any of your more serious questions and brought no evidence. Additionally, anyone who talks about an international group trying to do a global reset needs to be silenced unless truly has evidence. His discussion speaks for itself unless you want to hear his point of view. Unfortunately, I know those who share this view. I also wish that Rabbi Dr. Katz had spoken out about those that gather in public and have public events. It is tragic about their own view of the value of life and the behavior that angers other Jews and Goyim. Below is a clip from a Jan 1 speech given in Passaic, NJ but the Rosh Yeshiva of Long Beach. It was sent out to the community so I believe that gives me permission to send it to you, but I request that it not be sent en masse unless you receive his permission. The last 20 minutes are precious. It begins around the 23-minute mark and it goes for about 20 minutes. I am reminded of a story about Rav Chaim zt"l who was known to be extremely lenient for Yom Kippur. He was asked why? He answered that I am lenient on Yom Kippur to be machel in regards to pikuach nefesh.

[Video Conferencing, Web Conferencing, Webinars, Screen Sharing](#)

2. Midwinter Vacation. My Rosh Yeshiva, many discussed with us, והצנע לכת עם- אלהיך. He told us the importance of this concept in several ways.

One: it is not good for adults and for kids.

Two: It creates societal pressure on parents to compete. Rabbi Schwab would talk about people that were "house poor" The social pressure is not trivial.

Three: It creates an עין הרע. This jealousy is not just from Jews but also from Goyim. Such shows of wealth can cause the nations to once again place a target once again on our backs.

Thanks for your indulgence.

Alan Gutmann

Hello,

I just listened to the Headlines on Vaccinations, and I must say that I am a little surprised that the 'anti-Vax' side you chose to present is a non-frum conspiracy theory.

I enjoy the podcast, and come to learn Torah and hear different perspectives in halacha and hashkafa. I have found it to be the case that when you present 2 sides of a 'hot topic', it seems both sides are a 'frum' perspective, and regardless of which side I might lean towards, I know both sides are sharing with me their hashkafa and halachic opinion on the topic.

If you are looking for a Rov that can speak against vaccination, I feel there are probably a handful out there that could explain why their shita is not to vaccinate, maybe along the lines of "tomim tihiye im Hashem Elokecha" or something similar. But to share the opinions of a conspiracy theorist gives him a voice to further disseminate his message, and in my opinion has no Torah contents whatsoever, and is purely only for shock value.

Respectfully, would you bring on a BDS advocate to speak about their opinion that Israeli soldiers are "blood thirsty baby killers", or a QAnon conspiracist to share their beliefs?! I certainly hope not!

I would very much appreciate it if any speakers you bring on have content that can be informative and educational to the frum community, and not provide a podium for non-Frum and misleading content void of any Torah value to the listening public.

Thank you.

Ari Burian

Response: If you can get a RAV who wants to speak about it, we'd be glad to have him. We called 20.

Hello Rav Lichtenstein.

I'm a radiologist living in Passaic, and an avid listener of your podcast, though I haven't contacted you until now. Like you, I've been exasperated by the behavior of the majority of the Chareidi community. I would like to bring two issues to your attention :

1. There was recently a brilliant article written by a Canadian-Israeli friend of mine who works in public relations. He has Chareidi family, so he's intimately familiar with the issues involved. He proposes an explanation for what's going on that I think you will find very interesting. You can find it at <https://www.jpost.com/opinion/understanding-haredi-defiance-to-covid-19-regulations-opinion-657097>.

2. You have been eloquently and exhaustively covering various angles of the covid situation, but there is one issue that I believe needs focus. Namely, otherwise ehrliche Yidden who violate posted mandatory masking/distancing rules, even in spaces that are supposed to be safe for everyone. In shuls, many people regard signs saying "Mask required" the same way they regard signs saying "No talking bein gavra l'gavra." I've discovered widespread ignorance among even learned Yidden regarding the nature of the Issur of trespassing. In my experience, many/most people who can darshen on the sugya of Zeh Nehneh V'Zeh Lo Chosser can't pinpoint what Aveira the squatter is transgressing, and some aren't even sure that squatting/trespassing is even a genuine Issur. I've discussed the inyan with several poskim, and would be happy to share what I've learned, if this is of interest to you.

Sincerely,

Ron Wachsberg MD

שמאמר זה היה לפניו במדרש חסרות ויתירות שעליו נסמך הדרש, יש לשער שגם רש"י שאב מאותו המקור. ומענין הדבר שבעל מדרש הגדול מביא לקמן יא. ט. למען רבות מופתי בארץ מצרים, מגיד הכתוב שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות. הרי מבואר שהיה לפנייהם גם מאמר בסגנון זה. — ויש להעיר מלשון תרגום יוב"ע: ותתיב ית כל מחתי דמחיתי ללכך. מבואר שמפרש כל מגפותי, שכל המכות הקודמות יכנסו עתה ללבו להתבונן בהם.

זו מובאת גם בכתב־יד מדרש הביאור: את כל מגפותי שקולה מכת ברד נגד כל המכות מפני שהיתה לבני אדם ולבהמה ולאילן ולבתים משא"כ בשאר מכות. וכ"ה במבחר. ובאע"ז: בעבור הקולות והברד והמטר והאש שהתחברו. וכן מצאתי בכתב־יד רמזי ר' יואל: מכת ברד היתה שקולה כנגד כל המכות, שנאמר ואת כל עץ השדה שבר. ונראה שגירסא זו עיקר יען כי סגנון לשונו של רש"י מורה שמקורו הוא מחז"ל. והיות שמדברי המדרש הגדול נראה

יט

טוב שבנחשים רצוף את מוחו טוב שבמצרים הרוג

אוצר החכמה

הכשר שבעכו"ם, שבכותים, שבשכירים(?). ועצם המאמר נתפרש במסכת סופרים פט"ו שמירי בשעת מלחמה. כמו שנתבאר במקור הדרש במכילתא שהבאתי בפנים שמדבר על המכות שבמצרים, שמשה רבינו נלחם עמהם.

ודרש המכילתא בסגנון אחר הוא בכת"י ילקוט קורדיסטן: והירא את דבר ה' הניס. וכיון שרדפו אחרי ישראל שש מאות רכב בחור, אלו יראי ה' שהלכו אחר ישראל, מיכן שאין טובת הרשעים שלימה שנאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. וכך בעבד אברהם לא נוכל לדבר אליך רע או טוב.

כבר לפני שבע מאות שנה בויכוחו של רבינו יחיאל מפריז עם המומר ניקולאו דוניק, בשנת ה' אלפים, נשאל על מאמר זה, וביארו על פי המסכת סופרים שמדבר בשעת מלחמה, שאין לך אדם כשר ונאמן בהם שכיון שבא להלחם עמך ובא להרגך השכם והרגו.

כל היודע לקרוא עברית במקורו, מבין כי עצם המאמר הוא פתגם בעלמא, כמו שאר

דף 91 אות נט. שונאי ישראל מאז ומקדם עד ימינו אנו, ברצותם להסית ולהדיח את המון עם, לעורר שנאה להשמיד ולהרוג את עם ישראל, השתמשו בכתבי פלסטר שלהם בפתגם הנ"ל "טוב שבגוים הרוג".

לאלה האנשים הפראים בני בלי תרבות אין כדאי להשיב וחבל על טפת דיו, כי אין מטרתם ורצונם לדעת את האמת, ואין זו אלא אמתלא לחפות על מעשיהם המשוקצים שעושים בזדון לבם.

אמנם ישנם עוד בעולם חסידי אומות העולם וגם הרבה מאחינו בני ישראל שרוצים לדעת אמתת כוונת המאמר הנ"ל, לאלה כן נחוץ לבאר ולהסביר תוכן הפתגם הנ"ל.

בפנים הבאתי לשון התנחומא בשלה, ותנחומא ישן וארא, ולקח טוב, ורש"י שמות יד, ז. שגורסים טוב שבמצריים הרוג. וכנראה שהכתב־יד שנכתבו בהמדינות הערביות הקרובות למצרים שינו המלה "מצריים" לגוים. ובמסכת סופרים פט"ו יש כתבי יד שגורסים:

ולדעתי נראה מלבד הכוונה הראשונה שבמאמר זה על המצריים במצרים, כוון ר' שמעון בן יוחאי גם כוונה שניה. רשביי שסבל הרבה צרות משונאי ישראל הרומים בשעתו, בא ללמד לדורות עולם מהנסיונות שהיו לו עם אויביו. הגירסא המקורית היא שרשביי התחיל מאמרו טוב שבנחשים רצוץ את מוחו³). צריך להבין מה רצה לומר בזה, זיל קרי ביה רב הוא. אמנם זאת היתה הקדמה למאמרו טוב שבמצרים הרוג. רצה להדגיש שהוא מדבר מסוג אנשים רשעים אכזרים ופראים הדומים לנחשים מלאי ארס. סוג אלה

הפתגמים שנאמרו שם במשנה קידושין פב: טוב שברופאים לגיהנם, שאין זה אלא בקורת חריפה נגד הרופאים שמתרשלים למלא כראוי תפקידם האחראי. אמרה זו נאמרת ונשנית בכל השפות בסגנונים שונים. וכן במסכת סופרים אחרי המאמר הנ"ל מסיים: הכשירה שבנשים בעלת כשפים. לא יעלה על הרעיון של בר דעת להבין הדברים כפשוטם, אלא הדברים נאמרו לשעתם שהרבה נשים האמינו ועסקו בכשפים, לייסר אותן ולהרחיקן מזה, בטאו באופן חריף ביותר ואמרו: הכשרה שבנשים בעלת כשפים. באותו מובן נאמר הפתגם טוב שבמצרים הרוג.

3) ויש להעיר מהדין המבואר במשנה ריש סנהדרין שור הנסקל בעשרים ושלשה כו' הזאב והארי כו' והנחש מיתתן בכ"ג, רא"א כל הקודם להורגן זכה. ובגמ' שם טו: אמר ר"ל והוא שהמיתו אבל לא המיתו לא, ומביא ראיה לר"ל מברייתא, וכן פוסק הרמב"ם. הרי מבואר שאפילו נחש אסור לביד להרוג רק כשהמית אדם וגם אז אחרי שידונוהו בבי"ד של כ"ג. אף שבחודאי יש רשות לכל אחד להרוג בהמתו וחיתו לצורכו. אבל לביד אסור להרוג חיה השייכת לאיזה איש ולדונה לסקילה שתאסר בהנאה, רק אחר פסק דינם של כ"ג. יש להוכיח מזה שגם דברי רשביי שאמר סתם טוב שבנחשים רצוץ את מוחו, שמדבר אפילו מנחש כזה שלא הרג ושייך למי שהוא. הרי אסור להרוג כפי המשנה הנ"ל. וצ"ל שכונתו כאן רק בדרך מליצה ולא בתורת דין.

מלבד הפירוש הפשוט הנ"ל, יש בספרים עוד פירושים שונים. א. שצריך לנקד המאמר הכשר שבמצרים הרוג. הטוב שבנחשים רצוץ מוחו. והכוונה על המצרים שטבעו במצולות ים. ונשתבשו ע"י הסופרים המלים הרוג רצוץ, במלים הרוג רצוץ. ב. שצריך לנקד טוב שבמצרים הרוג, שם תואר במשקל מסור. פי' שהכשר שבהם הוא מוכן להרוג. ונשתבש מהרוג להרוג. ושניהם אינם אלא דברי חידוד בעלמא, כמו הדרוש שנאמר בויכוחו של האפיפיור עם פראי פירדו והשלוחים דון שמואל אברבנאל ודון שלמה הלוי לפני שש מאות שנה. נדפס בספר שבט יהודה דף עח. כשנשאל על מאמר זה, והבין כשיאמר פשוטו של המאמר לא יתקבל על הלב. והסביר אותו באופן זה, שלא נאמר הטוב שבגוים, אלא טוב שבגוים, והפירוש הוא דבר טוב אצל אומות העולם הוא סדר המשפטים שלהם, הרוג, שדנין להריגה על פי אומדנא מוכתת, מה שאין כן אצל ישראל, אי אפשר להרוג רק בעדים והתראה וקבלת התראה ותוך כדי דיבור וכו'. כמו שאמרו אלו היינו בסנהדרין לא היה אדם נהרג מעולם. ואמרו על זה אף הם מרבים שופכי דמים בישראל. ופירוש זה הוטב בעיני האפיפיור. אבל לאמתו של דבר אין זה אלא דרוש על דרוש.

ואם בחיות הטורפות, שיש להם בעלים אמרו חכמים כן, על אחת כמה וכמה באדם שנברא בצלם, ואיך אפשר לשום בר דעת להעלות על הרעיון שהמלים "טוב שבגוים הרוג" נאמרו פשוטם כמשמעם.

כן יש להעיר מהמבואר בשמו"ר פי"ח—ח: כך האלהים עשה שמחה לישראל שגאלן, אמר אלהים כל מי שאוהב את בני יבא וישמח עם בני. הכשרים שבמצרים באו ועשו פסח עם ישראל ועלו עמהם שנא' (שמות יב) וגם ערב רב עלה אתם. מבואר כאן ש"הכשרים שבמצרים" נתגיירו, כי הרי אסור להאכיל פסח לנכרי. ומזה מוכח ג"כ שהמאמר "טוב שבמצרים הרוג" נאמר רק כביטוי חריף נגד האויבים בשעת מלחמה.

חכמינו ז"ל מפרשים לשון התורה: כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, שירדו מנכסיהם והענו, ועני חשוב כמת, וכן בכמה מקומות בתז"ל שאמרו חייב מיתה כגון ת"ת שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה שבת קיד. כ"כ הראשונים שאין הפירוש פשוטו כמשמעו אלא לאיים, וכן כאן הביטוי הרוג הכוונה להזהר ממנו ולהביאו לידי מצב כזה שלא יוכל לעשות רע. ובמקום אחר הוכחתי שגם הפועל "הרג" פרוש חז"ל במובן הכאה וחבלה ולא דחקא מיתה.

מאות מאמרים שמדברים ברוח זה. אני אביא פה רק אחדים מהם שנאמרו באותה הפרשה בנוגע להמצריים, המפיצים אור בהיר וזך על אותו המאמר: טוב שבמצרים (שבגויים) הרוג.

א. בגמ' מגילה י. וסנהדרין לט: בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר להם הקב"ה, מעשה ידי (חיל פרעה) טובעין ביים ואתם אומרים שירה. וכ"ה בזהר בראשית נו. תרומה קע. וכעין זה בסנהדרין צח: בשעה שאמר הקב"ה הללו מעשה ידי והללו מעשה ידי היאך אאבד אלו מפני אלו. (ברש"י, כשחוזרים ישראל בתשובה ונגאלין קשה לו לאבד עו"כ מפני ישראל). רצו להשריש בתוכנו את האידיאל הזה, וקבעו אותו הלכה למעשה כמבואר מדרש בפסיקתא אחריתי בסוכות, בפסיקתא דרב כהנא (דף קפט). ושמחת בחגיך (דברים טו, יד) את מוצא שלש שמחות כתיב בחג, ואלו הן ושמחת בחגך, והיית אך שמח, ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים (ויקרא כג, מ) אבל בפסח אין את מוצא שכתב בו אפילו שמחה אחת ולמה? כו' בשביל שמתו בו המצריים. וכן את מוצא כל שבעת ימי החג אנו קורין בהן את ההלל, אבל בפסח אין אנו קוראין בו את ההלל, אלא ביו"ט הראשון ולילו, למה? כדאמר שמואל בנפל אויבך אל תשמח (משלי כד, יז). דרש זה מובא בשבלי הלקט טעם שאין אנו גומרין את ההלל, ומובא להלכה בבית יוסף או"ח סי' ת"צ. כדי להראות מדה זאת שאין שמחתנו שלמה משום שישועתנו מוכרחת היתה לבוא ע"י שמעשי ידיו של הקב"ה יטבעו ביים. לכן תקנו שלא לגמור את ההלל בחוה"מ פסח. מה גדול הוא הכח המוסרי שיש ברעיון זה. וכמה חבה לצלם א' נובעת מהלכה זו!

ב. דברים רבה פ"ו: אחר כל הרעות שעשו המצריים לישראל, חס הכתוב עליהם ואמר לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. ראה מ"ש בתו"ש שמות דף מח. ובמילואים דף רמג.

האנשים, אע"פ שמראים את עצמם טובים וכשרים אל תאמינם, כמו שאסור לסמוך על הטוב שבנחשים (בכת"י תימן הגירסא יפה שבנחשים) שנראה טוב ויפה. הוא מיעץ לאלה שהרשות והכח בידם לבערם מן העולם, למחות את זכר עמלק. כי המרחם על אכזרי סופו שמתאכזר על רחמנים (קה"ר פ"ז).

אנו, בני ישראל בתקופתנו האומללה של דם ואש ותמרות עשן, עדים לאמיתת האמרה: טוב שבנחשים רצוץ את מוחו. השיטה לרחם על הנחשים היפים פשטה את הרגל והמיטה חורבן גדול על העולם בכלל ועל עמנו בפרט. לוא רצו את מוחו של הנחש האכזרי בזמננו, תיכף בהופעתו על במת העולם, היה דורנו ניצל מהאסון הנורא שהמיט עליו.

אפשר לנו להוכיח אמיתת הפירוש הנ"ל בדברי רשב"י שאין כוונתו סתם להטיף שנאה לאו"ה, מהמאמרים שדרשו חכמינו ז"ל באותו ענין עצמו, באותה הפרשה של מכת דבר, בשמו"ר פי"א—ג. עתה שלח העז את מקנך בא וראה רחמיו של הקב"ה אפילו בשעת כעסו ריחם על הרשעים ועל בהמתם כו' והיה מזהירן שישמרו עצמן ואת בהמתן כדי שלא ילקו בברד. בספורנו: כדי שימלטו העבדים אשר עם המקנה, כמאמרם, חביב אדם שנברא בצלם. וראה תו"ש פ"ט—ג. ורעיון זה מבואר גם בזהר שמות כא: מובא בתורה שלמה פ"ג—סה: אר"י מכאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב הנה הסנה בוער באש לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אוכל, אין בהם כליה. (בער באש עכ"פ רמז לאש של גיהנם, אבל הסנה איננו אוכל, להיות בהם כליה). רואים אנו איך חז"ל חדרו לתוך עומק פסוקי התורה, לחשוף אור הגנוז בהם ללמד אותנו מדת חסד ורחמים לכל הנברא בצלם, אהבת הבריות, ורחמי ה' אפילו על הרשעים ובהמתם. על-אף היותם אויבים לנו שהצרו וענו אותנו וראוים היו לעונש. ישנם בספרותנו הרבה

אפילו אם פרעה לא היה ראוי לזה מצד עצמו.
 ד. התורה מספרת לנו על משה: ויקם משה ויושיען (שמות ב, יז) והרמב"ם במו"נ ח"ב פמ"ה: כאשר ראה מאומה מן העול לא משל בעצמו מהסירו ולא יכול לסבול. והמהרי"ק מעיר אף שהיות שתי הכתות גוים הרועים עם בנות יתרו היה רע בעיניו העול שעושה זה לזה. ובצרור המור, שלכן ראוי היה להיות לרועה ישראל ^{אוצר החכמה} דבתרתי זימני הוי חזקה. היה לו לב אמיץ להציל עשוק מיד גוזלו, כשמצרי הכה את ישראל. כששני עברים נצים, ואף כשנכרים בינם לבין עצמם התנהגו שלא כהוגן, הרועים נגד בנות יתרו, ג"כ לא יכול לסבול עול. ככה היו מידותיו של איש שבחרו ה' להיות רועה ישראל ולתת התורה על ידו.

ה. בלק"ט שמות י"א—ב בתו"ש שם אות ו. וישאלו איש מאת רעהו, וכי מצרים ריעיהם של ישראל היו כו' אלא מלמד שאחר המכות נהיו המצרים כריעים וכאוהבים לישראל, כדי להשאיל להם כליהם. וכן הוא במדרש הגדול שם. ומענין זה בפ"י הרמב"ן על הפסוק ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים (יא, ג) שלא היו אנשי מצרים שונאין אותן על המכות, אבל מוסיפין בהם אהבה ונושאים חן בעיניהם לאמר אנחנו הרשעים גם עושים חס וראוי הוא שיחונן אתכם אל', וגם האיש משה המביא עליהם המכות גדול מאד בכל ארץ מצרים כו' כי נתגדל מאד בעיניהם בראותם כי נאמן הוא לגביא לה'. ומפרשי התורה מוסיפים שזה היה בשביל שמשה היה תמיד מוכן להתפלל עבורם להעביר המכות מהם. ככה ביארו חכמינו ז"ל פסוקי התורה ולמדו אותנו שהתנהגות בני ישראל עם שונאיהם במצרים, עוררה בלב המצריים אהבה וריעות, אף שקיבלו מכות על ידם, הכירו רשעתם ולשעה היו מתחרטים על מעשיהם הרעים.

ו. במכילתא בשלח מובא בתו"ש פ"ט—פט. פרעה אמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים, הצדיק

לפרש מאמר בעל ההגדה "שפרעה לא גזר אלא על הזכרים", שרצה בזה להדגיש המדה של הכרת טובה מה שהתורה אמרה לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. ראה מדרש תנאים דברים כג, ח. כן המדה הטובה שלא העבירים על דתם, כמבואר בספרי דברים כג, ח. ולכן הדגישה שהיו לנו אויבים יותר גדולים מסוג של לבן שרצו שנתבולל ביניהם ונמות מיתת נשיקה. וגודל ערך מדה זו של הכרת טובה הורו לנו חז"ל ג"כ בפרשה זו מפרעה שנאמר בו: אשר לא ידע את יוסף, לא השגיח עליו וכפה טובתו ולבסוף כפה בטובתו של הקב"ה, שנאמר לא ידעתי את ה' הא למדת שכפיית הטובה הזקשתה לכפירה בעיקר (משנת ר' אליעזר פ"ז 137, תו"ש פ"א—פח). מזה למדנו שאפילו לאלה הרשעים שעשו לנו רעות וקבלו את עונשם מן השמים, אנו מצדנו צריכים להיות מכירי טובה על הטוב שעשו לנו. והדגישו חכמינו בביטוי זה שכפוי טובה הוקש לכופר בעיקר. ועל יסוד מוסרי זה נקבעה ג"כ הלכה: לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו.

ג. במכילתא בא מסכתא דפסחא פ"ג: משה חלק כבוד למלכות וכן הקב"ה אמר לו חלוק כבוד למלכות, שנאמר (שמות ו, יג), ויצום אל בני ישראל, צום לחלוק כבוד למלכות. (תו"ש פ"ו—עח). ודרשו כן עוד כמה פסוקים בפרשה זו שבאו ללמד לנו מדה זו. שמו"ר פ"ה—טו. תו"ש פ"ה—ל. פן יפגענו בדבר או בחרב לא היה צריך לומר אלא פן יפגעך, מהו פן יפגענו, שנהג בו כבוד, ללמדך שחייב אדם לחלוק כבוד למלכות. כן ברש"י ה, טז. וחטאת עמך, ולא אמר וחטאת אתה משום כבוד מלכות. כן וירדו כל עבדיך, ולא אמר וירדת, שמשה חלק כבוד למלכות. ראה תו"ש שמות פ"ה—ט. בבאור וש"נ. למדה לנו התורה שאפילו במלך עריץ ואכזר כמו פרעה, כשמשה נשלח אליו, נצטוה לחלוק לו כבוד ולא לפגוע בכבודו אפילו בדיבור קל, כי דרכי משה צריכים להיות לסמל ולדוגמא בהנהגה אצילית

ולצרף את מדותינו מכל פסולת וסיג, להעלות אותנו לשלימות גמורה בתרבות אנושיות, שנהיה ראויים להקרא ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולממש בעולם את היסודות של אמת וצדק. ואם במדרשי חז"ל בין החומר הנעלה הנ"ל נתגלגל הפתגם של רשב"י: טוב שבמצריים (שבגוים) הרוג. הרי כוונתו הברורה, כמו שביארתי לעיל, שרשב"י הקדים אליו האמרה: טוב שבנחשים רצוף את מוחו, וטוב שבגוים (מסוג הנחשים) הרוג. וכמו שאנחנו וכל עמי העולם, כותבים היום במצפון טהור גלוי לכל העולם, טוב שבנאצים, (מסוג הגעסטאפּאָ) הרוג! אותו הדבר אמר רבי שמעון בר יוחאי על הנאצים בשעתו. לא היה באפשרותם להשיב מלחמה שערה נגד הרוצחים בזמנם, רק בעט ודם לבם חרתו מחשבות לבם לזכרון עולם. אין אנו צריכים להתנצל ולדחוק בפירושים, כי דברי רשב"י המה לקח נאמן לדורות עולם ולכל האנושיות כולה לבער את הרע בתחלת צמיחתו קודם שמשוגל להמיט אסון. או, ורק או, יהיה שלום בעולם.

את הדין ומה שכר נטל על כך שנתן להם מקום קבורה. למדנו מזה שאין הקב"ה מקפח שכר שיחה נאה, אף שהחרטה שלו היתה רק לשעה. ואח"כ שוב הקשה את לבו. בכל זאת קבל שכר בעד דיבורו שהצדיק עליו את הדין.

ז. במכילתא משפטים מסכתא דכספא פ"כ: לכלב תשליכון אותו ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, אמר הקב"ה תן לו שכרו והלא דברים ק"ו ומה אם חיה כך, אדם לא כל שכן שאינו מקפח שכרו. למדונו חז"ל שאפילו כלב אם לא חחריץ לשונו נגדנו ראוי הוא לקבל שכרו אפילו לא עשה לנו טובה באופן חיובי רק באופן שלילי כדאי הוא לבוא על שכרו. והחמורים שסייעו את ישראל בשעת יציאתם ממצרים נצטוו להקדיש לדורות עולם את הפטר חמור כמבואר בבכורות ה:

מתוך אלה המאמרים שנדרשו מחכמינו ז"ל בנוגע ליחס של עם ישראל להמצריים, אפשר לראות באספקלריא מאירה שחז"ל רצו לזקק

כ

הורד שמה — היתה שדה

לוז — לוח

היתה ה"ש בר"ת היתה שדה, וטעה הכותב וכתב הורד שמה, וכוונתו להורות גודל הנס ואפי' היתה שדה מעובדה ואין בה עליה וירידה רק כמין לוח... לא היתה המכה עוברת לחוץ, וכן האמת וכן הסברא... עוד מצאתי ברבה אחת קדומה כתיבת יד, ואפילו היתה גבוה היתה המכה ממלא את כולה. ואין לא לוח ולא לוז, הג"ה. (העתקה מהגליון עשה לי ד"ר משה לוצקי, מומחה לקריאת כת"י. אני מודה לו בעד זה).

דף 97 אות צא. שמות רבה פט"ו—יא: כשהיו המכות באות לא היו באות אלא בארץ מצרים, ואפילו "הורד שמה" המכה ונכנסה בה כמו "לוז" המכה ממלאה את כולה ולא היתה נוגעת בשדה אחרת. המלים: הורד שמה, וכו', לוז, אינן מובנות, ובפנים הבאתי מכתב-יד הגירסא כמו "לוח". אבל המלים: הורד שמה, השארתי בצ"ע. שוב מצאתי בכתב-יד אקספורד יש הגה"ה על הגליון על המלים: הורד שמה. נ"א [נוסחא אחרת] אמיתית ואפי' היתה שדה. ואופן הטעות

הגה על הגליון
והפילו "היתה שדה"
שנכנסת בה המכה כמו
"לוח".

נוסח הדפוס
"הורד שמה"
שנכנסת בה המכה כמו
"לוז" היה.

Rabbi Tatz

ערוך השולחן יורה דעה סימן שלו סעיף ב

ומיהו אסור להתעסק ברפואות א"כ הוא בקי ויש לו רשות מב"ד והאידינא צריך להיות מוסמך מהממשלה שיש לו רשות ליתן רפואות לחולאים וגם לא יהא שם גדול ממנו שאל"כ כשהזיק הרי הוא שופך דמים ואם ריפא שלא ברשות ב"ד והממשלה חייב בתשלומין אפילו הוא בקי.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכח סעיף י

כל חולי שהרופאים אומרים שהוא סכנה, אף על פי שהוא על הבשר מבחוץ, מחללין עליו את השבת, ואם רופא אחד אומר צריך ורופא אחד אומר אינו צריך מחללין.

ביאור הלכה סימן שכח סעיף י

ואם רופא אחד והסכימו כמה אחרונים דהיינו דוקא אם שניהם שוים אבל אם אחד מהם מופלג בחכמה שומעין לדבריו בין להקל בין להחמיר דכיון דבמנינם שוים הם אזלינן בתר רוב חכמה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תריח סעיף ב

רופא אחד אומר: צריך ורופא אחד אומר אינו צריך מאכילין אותו. הגה: והוא הדין לשנים נגד שנים, ואפילו קצתן יותר בקיאים מקצתן כנ"ל.

משנה ברורה שם

(ח) ואפילו קצתן יותר בקיאים מקצתן - ר"ל שאותן שנים שאמרו א"צ הם יותר בקיאים ומופלגין בחכמה זו אפ"ה אין הולכין אחריהם להחמיר בספק נפשות כיון שגם האחרים האומרים שצריך לאכול הם ג"כ בקיאים בחכמה זו. ועיין במ"א ובא"ר שדעתם להורות כהפוסקים שסוברין דכשהן שוין במנין הולכין אחרי הבקיאים ומופלגין בחכמה זו יותר דלא כהרמ"א אכן אם אותן האומרים שצריך הם מרובין אזלינן בתר דידיהו להקל אף שאינן חכמים ובקיאים כ"כ:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות ביקור חולים ורפואה ונוטה למות וגוסס סימן שלו סעיף א

נתנה התורה רשות לרופא לרפואות ומצוה היא ובכלל פיקוח נפש הוא, ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות. ומיהו לא יתעסק ברפואה א"כ

הוא בקי, ולא יהא שם גדול ממנו, שאם לא כן, הרי זה שופך דמים. ואם ריפא שלא ברשות בית דין, חייב בתשלומין, אפילו אם הוא בקי.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תריח סעיף א

חולה שצריך לאכול, אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עובד כוכבים שאומר: אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו, ואין צריך לומר שמא ימות. אפילו אם החולה אומר: אינו צריך, שומעים לרופא; ואם החולה אומר: צריך אני, אפילו מאה רופאים אומרים: אינו צריך, שומעים לחולה

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף לה עמוד ב

מלכותא דקטלא חד משיתא בעלמא לא מיענשא.

תוספות שם

דקטלא חד משיתא בעלמא כו' - בהוצאת למלחמת הרשות קאמר.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קיב עמוד א

ואליו הוא נשא את נפשו, מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה

אגרות רבי עקיבא איגר מכתב עג

גם הוזהרתי פעמים הרבה באזהרה אחר אזהרה שיהיו הנהגתם באכילה ושתי' כפי אשר סדרו ואשר שפטו הרופאים להזהר מזה, וירחקו כמטחוי קשת כאילו הם מאכלות אסורות, ולא יעברו על דבריהם אף כמלא נימא, ובכלל הזה להשמר מכל דבר ודבר כגון שלא לצאת בשחרית מביתו אליבא ריקנא, נההכרח לשתות חמין מקודם, והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה חוטא לה' במאוד כי גדול סכנתא מאיסורא^י, ובפרט במקום סכנה לו ולאחרים שגורם ח"ו התפשטות החולי בעיר וגדול עונו מנשוא.